

MIROSLAV ŠEBO¹, JÁN ŠIRKA²

Indikátory kvality života seniorov študujúcich na Univerzite Tretieho Veku

Indicators welfare of senior citizens studying at University of Third Age

¹ Mgr., PhD., Univerzita Konštantína Filozofa, Pedagogická fakulta, Katedra techniky a informačných technológií, Slovenská republika

¹ Mgr., PhD., Univerzita Konštantína Filozofa, Pedagogická fakulta, Katedra techniky a informačných technológií, Slovenská republika

Abstrakt

Na katedre techniky a informačných technológií UKF v Nitre sa dlhoročne venujeme vzdelávaniu seniorov. Katedra otvorila niekoľko vzdelávacích programov pre seniorov. Medzi najpopulárnejšie patrí program Digitálna fotografia a kamera, Informačné technológie a ľudové remeslá. Všetky programy už viac ako 10 rokov vedú rovnakí lektori. Lektori pri vzdelávaní seniorov dlhodobo sledovali ich motiváciu, prečo sa prihlásili študovať na univerzitu tretieho veku (U3V) a čo ich viedlo k výberu vzdelávacieho odboru, ale najmä, čo im dáva a čo pre nich znamená vzdelávanie na univerzite tretieho veku. Na základe týchto pozorovaní a analýz rozhovorov sme sa rozhodli podrobnejšie spracovať niektoré indikátory a potreby seniorov študujúcich na U3V. K analýze indikátorov kvality života seniorov sme použili neštandardizovaný dotazník, ktorý obsahoval 45 položiek. Dotazník tvorila kombinácia otvorených a uzatvorených položiek.

Kľúčové slová: kvalita života, indikátory kvality života, univerzita tretieho veku, seniari.

Abstract

We have worked on the education of seniors for many years at the Department of Technology and Information Technology University in Nitra. The department launched several training programs for seniors. Folk Crafts, Digital photo and video camera and Information technologies are included among the most popular. All subjects are led by the same teachers since their beginnings. Lecturers long observed during the training the motivation why seniors signed up to study at the University of the Third Age (U3A), what led them to choose the correct education program, what is it giving them and what does education mean for them at this University of the Third Age. Based on these observations and analyzes of conversations, we decided to further analyze some of the needs and preferences of seniors studying at U3A. The analysis of indicators of quality of life

of the seniors, we used a non-standardized questionnaire containing 45 questions. The questionnaire consisted of a combination of opened and closed questions.

Key words: quality of life, indicators of quality of life the University of the Third Age, seniors.

Úvod

S narastajúcim vekom začínajú seniori čoraz viac pociťovať zmeny vo svojom živote. Tieto zmeny nesúvisia len s ekonomikou, teda stratou aktívneho zárobku a postupným zhoršovaním zdravotného stavu, ale aj so stratou aktívneho sociálneho kontaktu. Tieto zmeny môžu negatívne vplyvať na seniorov a vyvolávať v nich nežiaduce psychické, fyzické, ekonomické a sociálne problémy. Vplyvom zmien sa seniorom postupne menia priority týkajúce sa kvality života. V našom výskume sme sa zamerali na niektoré indikátory kvality života seniorov. Názory seniorov študujúcich na U3V v Nitre na kvalitu života sme zisťovali pomocou anonymného dotazníka, ktorý obsahoval 45 otvorených ale aj uzatvorených položiek.

Výskumu sa zúčastnilo 102 respondentov navštevujúcich tri študijné programy, ktoré sa realizujú na katedre techniky a informačných technológií PF UKF v Nitre. Ide o program Digitálna fotografia a kamera, Informačné technológie a Ľudové remeslá. Tento druh vzdelávania je u seniorov veľmi obľúbený, o čom svedčia odpovede na otázku, koľký študijný program navštevujú. Niektorí seniori navštevujú viac študijných programov súčasne, respektíve absolvovali už niekoľko študijných programov. Z dotazníka vyplýva, že dva študijné programy absolvovalo 35,7% opýtaných respondentov, tri študijné programy absolvovalo 17,1% respondentov, štyri študijné programy absolvovalo 7,1% respondentov šesť študijných programov absolvovalo 4,3% respondentov a dokonca sedem študijných programov absolvovalo 1,4% respondenta.

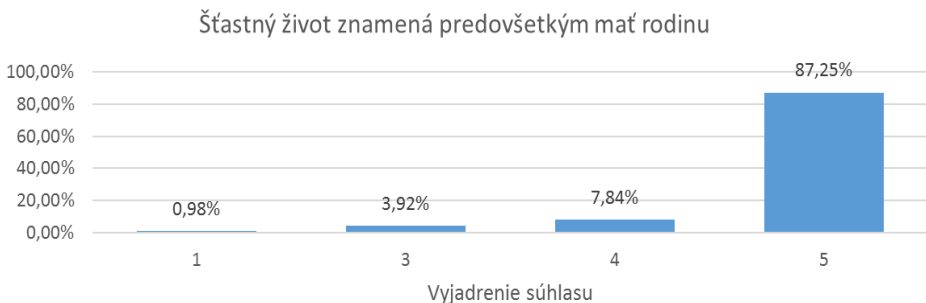
Vek respondentov sa pohyboval v rozmedzí 45 až 88 rokov. Väčšina respondentov, 61%, mala vek v rozpätí 62 až 70 rokov. Porovnaním výskumom [Čornaničová 2009] konštatujeme zvyšovanie veku študentov študujúcich na U3V, kde popri záujme ďalej sa vzdelávať, bolo význačnou motiváciou pre starších študentov naplnenie túžby študovať na vysokej škole a vzájomné stretávanie sa so seniormi rovnakých záujmov formou kvalitného využívania voľného času, akým vzdelávanie na U3V nesporne je. Pri vyhodnocovaní dotazníka nás zaujímalo aj vzdelanie respondentov. Zistili sme, že výskumnú vzorku tvorilo 62% stredoškolsky vzdelaných respondentov a 38% vysokoškolsky vzdelaných respondentov.

Vyhodnotenie dotazníka

Vzhľadom na to, že dotazník obsahoval 45 položiek, vyberáme z neho niektoré kľúčové otázky zamerané na kvalitu života seniorov. Zisťovali sme, aké indikátory kvality života sú z pohľadu seniorov kľúčové pre to, aby boli šťastní a aby bol aj ich život vo vyššom veku naplnený pozitívnymi faktormi [Kováč 2000].

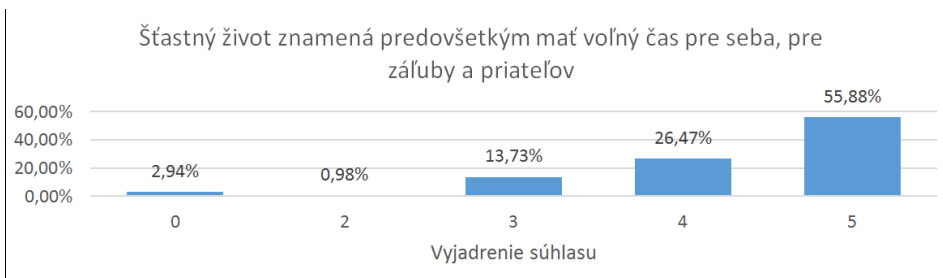
Respondenti na nami vybrané otázky odpovedali vybraním zo škály 1 až 5. Čím vyššie číslo, tým lepšie hodnotenie.

Prvou položkou sme zisťovali, čo pre seniorov znamená rodina (graf 1). Položka znela „**Šťastný život znamená predovšetkým mať rodinu (rodičov/súrodencov) ktorá je oporou, predstavuje domov.**“ Respondenti na položku hodnotili s výraznou dominanciou na najvyššie hodnotenie, kde ju až 87,3% respondentov (čo predstavuje 89 respondentov) hodnotilo hodnotou 5. Druhú najvyššiu hodnotu 4 vybralo 7,8% respondentov. Len jeden respondent, t. j. 0,98%, odpovedal na otázku najnižším hodnotením 1. Keďže takéto nízke hodnotenie sa vyskytovalo iba u jedného respondenta vo viacerých otázkach, predpokladáme, že respondent nesprávne pochopil systém hodnotenia. Z grafu 1 je zrejmé, že rodina je pre seniorov jedným z najdôležitejších indikátorov kvality života.

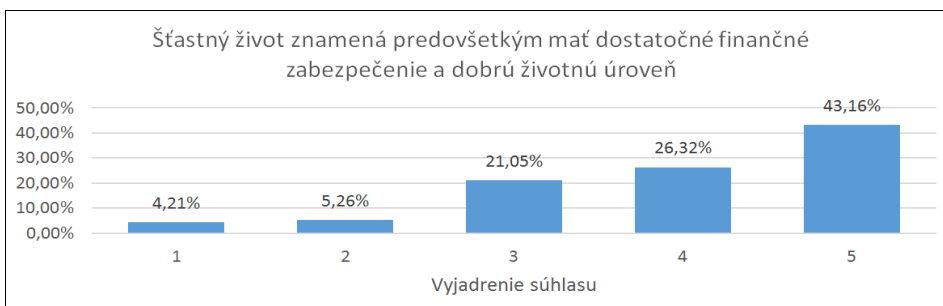
Graf 1. Šťastný život znamená predovšetkým mať rodinu

Druhá položka bola zameraná na voľný čas, záľuby a priateľov. Položka znela „**Šťastný život znamená predovšetkým mať voľný čas pre seba, pre záľuby a priateľov.**“ Respondenti túto položku už nehodnotili tak jednoznačne ako položku číslo 1, ale aj tak 55,9% respondentov hodnotilo tento indikátor najvyšším hodnotením a 26,5% druhým najvyšším hodnotením. Grafické vyjadrenie odpovedí respondentov v grafe 2 jednoznačne poukazuje na fakt, že pre seniorov sú záľuby a priatelia dôležitým indikátorom kvality života.

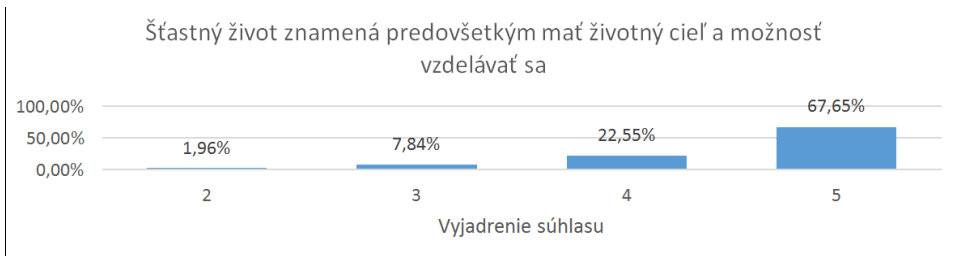
Graf 2. Šťastný život znamená predovšetkým mať voľný čas pre seba, pre záľuby a priateľov

Zameranie tretej položky je na finančné zabezpečenie a životnú úroveň seniorov. Položka znela: „**Šťastný život znamená predovšetkým mať dostatočné finančné zabezpečenie a dobrú životnú úroveň.**“ Respondenti na túto otázku odpovedali prevažne hodnotením 5 čo predstavuje 43,2% a hodnotením 4 čo predstavuje 26,3%. Z odpovedí na túto položku môžeme usúdiť, že pre seniorov je finančné zabezpečenie veľmi dôležité, ale nie až tak dôležité ako rodina, resp. záľuby a priatelia. Pri tejto položke sme zaznamenali výrazný nárast nižších a stredných hodnotení (1–3). Tieto hodnotenia majú spolu 30,5%. V položke č. 2 mali hodnoty 1–3 zastúpenie 17,7% a v položke o rodine len 4,9%. Podrobné výsledky sú graficky znázornené v grafe 3.

Graf 3. Šťastný život znamená predovšetkým mať dostatočné finančné zabezpečenie a dobrú životnú úroveň

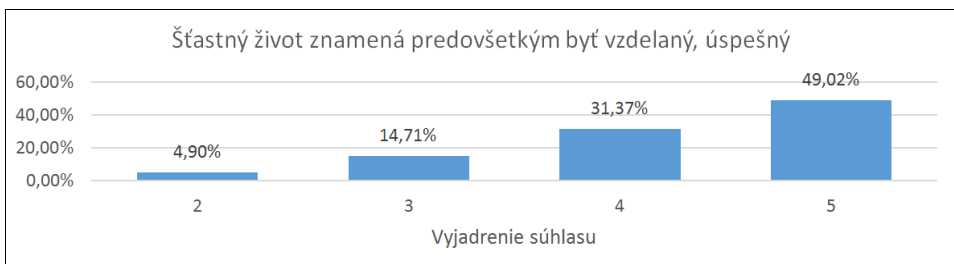
Životný cieľ a možnosť vzdelávať sa boli zameraním položky č. 4, ktorej znenie bolo „**Šťastný život znamená predovšetkým mať životný cieľ a možnosť vzdelávať sa.**“ Ako je zrejme z grafu 4, je pre seniorov veľmi dôležité mať životný cieľ a aj možnosť ďalšieho vzdelania. Až 90,2% respondentov sa vydarilo najvyššími hodnoteniami t. z. hodnotením 4 alebo 5. Túžbu po ďalšom vzdelaní dokazuje aj fakt, že viac ako 65% študentov U3V študovalo na U3V viac ako jeden študijný odbor.

Graf 4. Šťastný život znamená predovšetkým mať životný cieľ a možnosť vzdelávať sa

Položka číslo 5 bola zameraná na jeden z najdôležitejších indikátorov kvality života, na zdravie. Znenie položky je nasledovné „**Šťastný život znamená predovšetkým byť zdravý/á.**“ Odpovede na túto položku boli jednoznačne vyjadrené najvyššími hodnotami, až na jedného respondenta, ktorý zrejme zle pochopil systém hodnotenia. Z grafického znázornenia odpovedí v grafe č. 5 môžeme konštatovať, že zdravie je jednoznačne pre seniorov najdôležitejší indikátor kvality života.

Posledná položka, ktorú analyzujeme v tomto príspevku, bola zameraná na vzdelanie a úspech. Položka znela „**Šťastný život znamená predovšetkým byť vzdelaný a úspešný.**“ Hodnotenia respondentov tejto položky potvrdzujú, že pre seniorov je vzdelanie veľmi dôležité. Dôležitosť vzdelania pre seniorov potvrdzuje aj položka č. 4, ktorá bola zameraná na možnosť vzdelávať sa.

Graf 5. Šťastný život znamená predovšetkým byť vzdelaný, úspešný

Záver

Univerzita tretieho veku poskytuje seniorom veľa podnetov, ktoré môžu skvalitniť ich život. Jedným s najdôležitejších indikátorov, podľa našich zistení, je okrem zdravia aj vzdelanie a možnosť ďalšieho vzdelávania sa [Bratská, 2000]. Seniori okrem vzdelania na univerzite tretieho veku dostanú možnosť realizovať v rámci U3V aj svoje záľuby, čo je tiež jeden z dôležitých indikátorov kvality života. Medzi ich záľuby patria napr. fotografovanie, snímanie na kameru, práca s PC a internetom, alebo tvorba drevorezby, drotárskych a košíkárskych výrobkov. Tieto ich záľuby sú realizované prostredníctvom

študijných programov na U3V pri UKF v Nitre. V neposlednom rade je pre seniorov dôležitý sociálny faktor. Na U3V vznikajú nové, respektíve sa utužujú staré priateľstvá. Mať priateľov je, ako to vyplýva z analýzy výsledkov nášho dotazníka, tiež jeden z kľúčových indikátorov kvality života seniorov.

Príspevok vznikol s podporou grantovej schémy KEGA 021UKF-4/2014.

Literatúra

- Čornaničová R. (2009), Vzdelávanie v treťom veku ako podpora kvality života, *Životné prostredie*. Bratislava: Ústav krajinnej ekológie SAV. roč. 34, č. 6.
- Kováč D. (2000), Kvalita života seniorov a spiritualita. In. Čornaničová R. (ed): *Obohacovanie života starších ľudí edukačnými aktivitami*. Národné osvetové centrum, Bratislava.
- Bratská M. (2000), Konštruktívne riešenie a zvládanie situácií psychickej záťaže. In: Hrapková N. a kol.: *Učebné texty pre študujúcich na Univerzite tretieho veku*. Bratislava.